

Konya ili Meram ilçesinde 0-24 aylık bebek ve çocukların su tüketimi

Water consumption of 0-24 month old babies and children in Meram district of Konya city

Lütfi Saltuk DEMİR¹, Güllü EREN¹, Tuğçe SARITAŞ¹, Mehmet UYAR¹, Yasemin DURDURAN¹,
Tahir Kemal ŞAHİN¹

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, aile sağlığı merkezlerine (ASM) başvuran ve 0-24 aylık bebeği ve çocuğu olan annelerin bebeğini emzirme durumu, bebeğine su verme özelliği, düzenli su vermeye başlama zamanı ve çocuğuna hangi tip su vermeyi tercih ettiğini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Çalışmada, seçilen beş aile sağlığı merkezlerine başvuran ve çalışmaya katılmayı kabul eden 0-24 aylık bebek ve çocuk sahibi olan 187 anneye 21 soruluk anket formu yüz-yüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. Verilerin analizinde, SPSS 17 paket programı kullanılmıştır. Verilerin özetlenmesinde ise aritmetik ortalama, standart sapma (\pm) ve ortanca (1. çeyreklik-3. çeyreklik) değerleri, yüzde (%) dağılımları uygulanmıştır. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için ki-kare (χ^2) testi yapılmıştır.

Bulgular: Çalışma sonucunda; anket formunu dolduran 187 annenin yaş ortalamasının $29,1 \pm 5,1$ olduğu tespit edilmiştir. Bebek ve çocukların ay ortancası 11,0 (5,0-20,0) olarak belirlenmiştir. Annelerin büyük çoğunluğunun yüksek eğitim seviyesine sahip olduğu, çalışmadığı, gelir düzeyinin yüksek olmadığı ve yüksek oranda bebeğini emzirmeye

ABSTRACT

Objective: This study was planned in order to determine the breastfeeding status of the mothers who applied to family health centers (FHC) and who have 0-24 months old baby and child, the feature of giving water to their baby, the time to start giving regular water, and what type of water they prefer to give their child.

Methods: In the study, a questionnaire form of 21 questions was applied to 187 mothers who applied to the selected family health centers and had a 0-24 month old baby and child who agreed to participate in the study by face-to-face interview method. SPSS 17 package program was used to analyze the data. In summing up the data, arithmetic mean, standard deviation (\pm) and median (1st quarter-3rd quarter) values and percentage (%) distributions were used. Chi-square (χ^2) test was used to examine the relationship between categorical variables.

Results: The end of the research; the average age of 187 mothers who completed the questionnaire was found to be 29.1 ± 5.1 . The median of the babies and children was determined as 11 (5.0-20.0). It was determined that the vast majority of the mothers included in the study had a high education level, did not work, had not a high income level and continued to breastfeed their babies at

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi, Meram Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Konya

İletişim / Corresponding Author : Güllü EREN

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Meram Tıp Fakültesi, Dekanlık Binası 1. Kat Halk Sağlığı Asistan Odası, Konya - Türkiye
E-posta / E-mail : gulludogru7@gmail.com

DOI ID : 10.5505/TurkHijyen.2020.37233

Demir LS, Eren G, Saritaş T, Uyar M, Durduran Y, Şahin TK. Konya ili Meram ilçesinde 0-24 aylık bebek ve çocukların su tüketimi. Türk Hij Den Biyol Derg, 2020; 77(EK4: Su ve Sağlık): 131-138

devam ettiği görülmüştür. Eğitim seviyesi yüksek olan annelerin bebeğine ilk altı ay içinde su verme oranı daha düşük olduğu saptanmıştır. Eğitim seviyesi yüksek olan annelerin büyük çoğunluğu, bebeğine musluk suyu vermediğini ve ilk kez su verirken büyük oranda kaynatılmış su tercih ettiğini ifade etmiştir (sırasıyla $p=0,001$, $p=0,026$). Çalışan annelerin, çalışmayan annelere göre ilk altı ay içinde bebeğine su verme oranları daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Annelerin gelir düzeyleri ile bebeğine musluk suyu verme durumları arasında istatistiki açıdan anlamlı fark bulunmuştur. ($p=0,020$).

Sonuç: Bu çalışma sonucunda, annelerin genel olarak bebeğine musluk suyu vermediği belirlenmiştir. Eğitim seviyesi yüksek, gelir durumu iyi ve çalışan annelerin diğer annelere oranla çocuklarına musluk suyu vermeyi daha az tercih ettiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İçme suyu, bebek, sağlık

a high rate. Mothers with higher education levels were found to have a lower rate of giving water to their babies in the first six months. The vast majority of mothers with a high education level stated that they did not give tap water to their baby and that they preferred boiled water for the first time (respectively; $p = 0.001$, $p = 0.026$). Working mothers had a lower rate of giving water to their baby in the first six months compared to non-working mothers. A statistically significant difference was found between the income levels of the mothers included in the study and the status of giving tap water to their babies ($p = 0.020$).

Conclusion: As a result of our research, it was determined that mothers generally did not give tap water to their babies. It was determined that working mothers with high education level and income status preferred to give tap water to their children less than other mothers.

Key Words: Drinking water, baby, health

GİRİŞ

Doğumla başlayan ve bir yaşına kadar devam eden süt çocukluğu dönemi, büyümenin çok hızlı oluşuna bağlı olarak mikro ve makro besin ihtiyacının yüksek olduğu, beyin gelişiminin %90'ının tamamlandığı, bağırsak mikrobiyotasının erişkin halini aldığı ve yeme davranışının geliştiği bir dönemdir. Süt çocukluğu dönemi yaşamı sağlıklı devam ettirebilmek için kritik bir dönemdir (1).

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2018 yılı raporunda; çocukların %71'inin doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirmeye başladığı, sadece anne sütü ile beslenen bebeklerin oranının yaşla birlikte hızla azaldığı; 0-1 aylık bebekler arasında %59'dan 2-3 ay arasındaki bebeklerde %45'e ve 4-5 aylık bebeklerde %14'e düştüğü izlenmektedir. Ayrıca bu raporda altı aydan küçük bebeklerin %23'ünün anne

sütü olmayan diğer sütlerden aldığı, %12'sinin anne sütüne ilave olarak ek gıda aldığı belirtilmektedir (2).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ve T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü bebeklerin 0-6 ay yalnızca anne sütü ile beslenmelerini, altıncı ayda ek gıdalara geçilmesini ve emzirmenin iki yıl sürdürülmesini tavsiye etmektedir. (3-5). İlk altı ay tek başına anne sütü alan çocuğa su ve diğer besinlerin verilmesi gereksizdir (6). Bir yaşından önce bebeklere su yerine geçebileceği düşünülen çay, bitki çayları ve şekerli su verilmemelidir (1).

Sağlıklı ve temiz su, içinde patojen mikroorganizma ve toksik kimyasal maddeleri barındırmayan ve vücut için gereken mineralleri uygun düzeyde bulunduran sudur. Su, yaşamsal vücut sistemlerinin varlığı

için vazgeçilmezdir. İnsan vücuduna ortalama %70 oranında su içermektedir (7).

Bebekler dehidratasyona karşı hassastır, çünkü daha fazla su kaybına yol açan daha büyük bir yüzey alanı/hacim oranına sahiptirler. Bebeklerin renal solüt ekskresyonu sınırlıdır ve susuzluğu hissetmeleri yetersizdir (8). Bu nedenle, olağandışı sıcak havalarda bebekler ek suya ihtiyaç duyabilir (9). Altıncı ay ve sonrası bebeklere su yudumları vermek, onların susuzluğunu gidermek için su içmeyi öğrenmelerine yardımcı olabilir. Tabii ki, bu tavsiyeler mikroorganizma içermeyen, içmeye uygun özellikleri taşıyan güvenli bir su kaynağının varlığına dayanmaktadır (10).

Bugüne kadar, su ve bebek besleme arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar, öncelikle içme suyunun kalitesi ve anne sütü dışındaki bebek gıdalarının hijyeninde su kullanılmasına odaklanmıştır. Formül mama hazırlamada, su kullanımı veya hijyen uygulamaları için güvensiz su kullanımı ilişkisi incelenmiştir (11,12). Bununla birlikte, çok daha az sayıdaki çalışma, su kullanımının diğer boyutlarının (örneğin; satın alınabilirlik, bulunabilirlik, erişilebilirlik veya su sorunları ile ilgili stres) bebek beslenmesini nasıl etkileyebileceğini incelemiştir.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesinin eğitim araştırma bölgesi Konya ili Meram ilçesi olduğu için çalışma bu bölgede gerçekleştirilmiştir. Konya ili içme ve kullanma su ihtiyacının %97'si mavi tünel aracılığıyla gelen şebeke suyu ile karşılanmaktadır. Konya'da 2019 yılında yapılan çalışmada, şebeke sularının içme ve kullanıma uygun olduğu gösterilmiştir. Konya ilinde musluk içme sularının sertlik derecesi içmek için uygun olan orta sertliktedir (13).

Bu çalışma, Konya ili Meram ilçesinde 0-24 aylık bebek ve çocuk sahibi annelerin bebeğini emzirme durumu, bebeğine su verme özelliği, düzenli su vermeye başlama zamanı ve bebeğine hangi tip su vermeyi tercih ettiğini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

* Bu çalışma için 25/05/2019 tarihinde, Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesinin İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı türde tasarlanmış olan bu çalışma, Konya ili Meram ilçesinde yer alan eğitim araştırma bölgesindeki beş aile sağlığı merkezinde 01 Haziran - 15 Ağustos 2019 tarihleri arasında yürütülmüştür*. Seçilen aile sağlığı merkezlerine başvuran ve anket formunu cevaplamayı kabul eden 187 anne ile bu çalışma yapılmıştır. Anket formu, literatür incelemesi sonucunda açık - kapalı uçlu olarak sorulan 21 sorudan oluşmaktadır. Anket formunun ön denemesi sekiz anne ile yapılmıştır. Ön deneme yapıldıktan sonra anlaşılması zor olan bir soru yeniden düzenlenmiş kapalı uçlu olarak sorulan bir soru açık uçlu soru haline getirilmiştir. Anket formu yeniden düzenlendikten sonra yüz-yüze görüşme yöntemi kullanılarak katılımcılara uygulanmıştır. Verilerin analiz edilmesinde SPSS 17 paket programı kullanılmıştır. Sayısal verilerin özetlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma (\pm) ve ortanca (1. çeyreklik-3. çeyreklik) değerleri, kategorik verilerin özetlenmesinde yüzde (%) dağılımları kullanılmıştır. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi göstermek amacıyla ki-kare (χ^2) testi yapılmıştır. Eğitim düzeyi kategorizasyonunda; okur-yazar, ilkökul mezunu ve ortaokul mezunu olanlar düşük eğitim seviyesi, lise mezunu, üniversite ve üzeri olanlar yüksek eğitim seviyesi olarak iki gruba ayrılmıştır. Gelir düzeyi kategorizasyonunda; kendilerine göre gelir durumunu yüksek olarak belirtenler yüksek gelir düzeyi, düşük ve orta olarak belirtenler düşük gelir düzeyi olarak gruplandırılmıştır. Herhangi bir mesleği olan ve iş hayatına aktif olarak katılan anneler çalışan, meslek sahibi olmayan ve çalışma hayatına katılmamış anneler çalışmayan olarak sınıflandırılmıştır. Annelerin bebeğine düzenli su vermeye başlama zamanı; altı ay öncesi, altıncı ay ve sonrası olarak iki grupta analiz edilmiştir. Annelerin musluk suyu, ambalajlı su veya kaynak su gibi su türlerinden herhangi birini kaynatarak bebeğine vermesi, bebeğine kaynatılmış su vermiş olarak gruplanmıştır. İstatistiksel anlamlılık için $p < 0,05$ düzeyi anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan 187 annenin yaş ortalaması $29,1 \pm 5,0$ yıl; bebekler ve çocukların ortancası ortanca (5,0-20,0) aylık olarak belirlenmiştir. Annelerin %65,2'si yüksek eğitim seviyesine sahip olduğunu, %63,1'i çalışmadığını, %84,5'i gelir düzeyinin yüksek olmadığını belirtmiştir. Annelerin %75,4'ü bebeğini emzirmeye devam etmekteydi. Çocuklarını emzirmeyi bırakan anneler ortanca 10,5 (5,25-18,75) ay çocuğunu emzirdiğini bildirmiştir. Katılımcıların %71,7'si bebek beslenme bilgisi hakkında en az bir kaynaktan yararlandığını söylemiştir. Çalışmaya katılan annelerin en fazla yararlandığı kaynak %37,4 oranla aile sağlığı elemanları idi.

Annelerin % 62,6'sı bebeklerine ilk altı ay içinde su verdiğini ve %14,5'i bebeğine doğumu takip eden ilk günlerde şekerli su verdiğini belirtti. Katılımcıların %34,2'si bebeğine ek gıdaya geçiş veya mama takviyesi dışı sebeplerle su verdiğini ifade etti. Anneler bebeğine düzenli su vermeye 5,0 (2,0-6,0) aylıkken başladığını ifade etmiştir. Çalışmaya dahil edilen 6 aylık ve daha küçük bebekler 24 saat içinde 100,0 (50,0-100,0) mL su, 6 ve 12 ay arasındaki bebekler 200,0 (100,0-200,0) mL su 12 aydan büyük çocuklar 500,0 (200,0-800,0) mL su tüketmekteydi. Annelerin %58,5'i bebeğine ilk kez su verirken kaynatılmış su vermeyi tercih ettiğini belirtti. Katılımcıların %62,6'sı çocuğuna musluk suyunu hiç vermediğini ve çocuğuna musluk suyu veren anneler, musluk suyunu ilk kez bebeği 8,0 (5,0-11,0) aylıkken verdiğini ifade etmiştir. Annelerin %48,0'ı bebeğine düzenli olarak su vermeye kaşık kullanarak başladığını ve bebeğine ilk kez su vermek için musluk suyu veya ambalajlı su tercih eden annelerin hiçbiri, kaynatılmış su tercih eden annelerin %99,0'ı bebeğinde ishal ve kusma gibi sağlık sorunlarıyla karşılaşmadığını belirtmiştir. Annelerin %19,8'i, çocuklarında ishal gibi sıvı kaybına neden olan sağlık sorunlarıyla karşılaştıklarında çocuğuna verdiği su miktarını arttırmadığını belirtmiştir.

Eğitim seviyesi düşük olan annelerin, eğitim

seviyesi yüksek olan annelere göre ilk altı ay içinde su verme oranı daha yüksek bulunduğu ($p=0,001$) ve eğitim seviyesi yüksek annelerin düşük eğitim seviyesine sahip annelere göre çocuğuna daha az oranda musluk suyu ($p=0,001$) ve şekerli su ($p=0,014$) verdiği belirlenmiştir. Eğitim seviyesi yüksek olanlar bebeğine ilk kez su verirken büyük oranda kaynatılmış su tercih ettiğini ifade etmiştir ($p=0,026$) (Tablo 1).

Çalışmayan annelerin, çalışan annelere göre ilk altı ay içinde bebeklerine su verme oranları daha yüksek ($p=0,004$) olduğu ve çalışmayan annelerin, çalışan annelere göre çocuklarına daha büyük oranda musluk suyu vermeyi tercih ettiği belirlenmiştir ($p=0,004$). Çalışmayan anneler çalışan annelere göre bebeğine daha yüksek oranda şekerli su verdiğini ($p=0,032$) ve çalışan annelerin ilk su verme nedenlerine bakıldığında, formül mama veya ek gıdaya başlama ilk sırada yer aldığı görülmüştür ($p=0,001$) (Tablo 2).

Çalışmaya katılan annelerin gelir düzeyleri ile musluk suyu verip vermeme arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0,020$). Gelir durumunu yüksek olarak belirten annelerin, çocuklarına daha az oranda musluk suyu vermeyi tercih ettiği tespit edilmiştir (Tablo 3).

TARTIŞMA

Çalışma sonucunda, anketi tamamlayan annelerin tamamının bebeklerini en az 1 ay emzirdiği ve annelerin %75,4'ünün bebeğini emzirmeye devam ettiği belirlenmiştir. Bebeğini şu an emzirmeyen anneler 10,5 (5,25-18,75) ay boyunca bebeklerini emzirdiklerini ifade etmiştir. TNSA 2018 raporuna göre bebeklerin %98'i emzirilmiştir ve son üç yılda doğan çocuklar için ortanca emzirme süresi 16,7 aydır (2). TNSA raporundaki gibi çalışmamızda da annelerin bebeğini emzirme oranı yüksek olarak saptanmıştır. Bu çalışmada, bebeklerin ortanca emzirme süresinin TNSA verilerine göre düşük olmasının sebebi sadece 0-24 aylık bebekleri ve çocukları dâhil edilmesi ve 24.

Tablo 1. Annelerin eğitim düzeyi ile su verme özellikleri arasındaki ilişki (Meram,2019)

EĞİTİM DÜZEYİ				
		Düşük n (%)	Yüksek n (%)	x ² değeri p değeri
İlk 6 ayda su verme				
	Evet	51 (%78,5)	66 (%54,1)	10,747
	Hayır	14 (%21,5)	56 (%45,9)	0,001
Düzenli su verme zamanı*				
	6 ay öncesi	38 (%65,5)	48 (%46,2)	5,606
	6. ay ve sonrası	20 (%34,5)	56 (%53,8)	0,018
Musluk suyu verme*				
	Evet	35 (%54,7)	32 (%27,8)	12,668
	Hayır	29 (%45,3)	83 (%72,2)	0,001
Şekerli su verme				
	Evet	15 (%23,1)	12 (%9,8)	6,018
	Hayır	50 (%76,9)	110 (%90,2)	0,014
Tercih edilen su*				
	Musluk suyu	21 (%33,9)	21 (%19,3)	7,304
	Ambalajlı su	13 (%21,0)	16 (%14,7)	0,026
	Kaynatılmış su	28 (%45,2)	72 (%66,1)	

*: Bebeğine su vermeye başlayan annelerin verilerini içermektedir.

Tablo 2. Annelerin çalışma durumu ile su verme özellikleri arasındaki ilişki

ÇALIŞMA DURUMU				
		Çalışmıyor n (%)	Çalışıyor n (%)	x ² değeri p değeri
İlk 6 ayda su verme				
	Evet	83 (%70,3)	34 (%49,3)	8,248
	Hayır	35 (%29,7)	35 (%50,7)	0,005
Musluk suyu verme*				
	Evet	51 (%45,5)	16 (%23,9)	8,394
	Hayır	61 (%54,5)	51 (%76,1)	0,004
Şekerli su verme				
	Evet	22 (%18,6)	5 (%7,2)	4,578
	Hayır	96 (%81,4)	64 (%92,8)	0,033
İlk su verme nedeni*				
	Ek gıda / mama takviyesi	56 (%52,8)	51 (%78,5)	11,303
	Diğer	50 (%47,2)	14 (%21,5)	0,001

*: Bebeğine su vermeye başlayan annelerin verilerini içermektedir.

Tablo 3. Annelerin gelir düzeyi ile musluk suyu verme durumları arasındaki ilişki

GELİR DÜZEYİ			
	Düşük n (%)	Yüksek n (%)	x ² değeri p değeri
Musluk suyu verme*			
Evet	62 (%41,1)	5 (%17,9)	5,430
Hayır	89 (%58,9)	23 (%82,1)	0,020

*: Bebeğine su vermeye başlayan annelerin verilerini içermektedir.

aydan sonra da çocuklarını emzirmeye devam eden annelerin TNSA verisini etkilemesi ile ortanca emzirme süresinin yükselmesi olarak değerlendirilmiştir. Anne sütüne devam etme oranlarını inceleyen Health ve ark.'nın (14), Yeni Zelanda'da yaptıkları çalışmada da doğum sonrasında bebeklerin %88'inin emzirildiği, emzirme oranının üçüncü ay sonunda %42'ye, on ikinci ay sonunda da %34'e düştüğü gösterilmiştir.

Anne sütünün %87'sini su oluşturmaktadır ve emzirmenin ilk evresinde gelen ön süt, su bakımından oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Emzirmeyle bebeğin ihtiyacı olan tüm su, anne sütünden karşılanmakta, çok sıcak havalarda bile bebek, su ve sulu içecekler gerek duymamaktadır (15,16). Bu çalışmaya dâhil olan annelerin %62,6'sı bebeğine ilk altı ay içinde su verdiğini ve %14,5'i bebeğinin doğumundan sonraki ilk birkaç günde şekerli su verdiğini belirtmiştir. Açık ve ark. (6) Elazığ'da yaptığı bir çalışmada, annelerin %21,7'si bebeğinin ilk ayında anne sütüne ilave olarak bebeğine su verdiğini belirtmiştir. Şatır ve ark. (17) 100 anne ile yaptığı bir çalışmada annelerin %8'inin bebeğini doğumdan sonra ilk olarak şekerli su ile beslediğini ortaya koymuştur. Çalışmamızda şekerli su verme oranının daha fazla olmasının nedeni Konya'nın İç Anadolu Bölgesi'nde bulunmasından ve burada geleneksel yaşam tarzının korunmasından dolayı olabileceği düşünülmüştür.

Eğitim düzeyi düşük ve herhangi bir işte çalışmayan annelerin, eğitim düzeyi yüksek ve çalışan annelere oranla bebeğine ilk altı ayda su ve ilk beş

gün içinde şekerli su verme oranlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu da eğitim düzeyi yüksek annelerin bebek beslenmesi hakkında bilgi edinme taleplerinin ve doğru bilgilere ulaşma olasılıklarının daha fazla olmasından ve eğitim seviyesi düşük annelerin geleneklere daha fazla bağlı olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Yaptığımız bu çalışmada, genel olarak annelerin çocuklarına musluk suyu vermedikleri tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi ve gelir durumu yüksek, çalışan annelerin diğer annelere oranla çocuklarına musluk suyu vermeyi daha az tercih ettikleri izlenmiştir. Durduran ve ark., (18) yaptığı bir çalışmada, çalışmamıza benzer olarak eğitim seviyesi yüksek kadınlarda eğitim seviyesi düşük olanlara göre bir ambalajlı su çeşidi olan damacana su kullanımı anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, öğrenim seviyesinin artması ile musluk suyuna olan güvende azalma yaşandığını düşündürülebilir. Ayrıca eğitim seviyesi arttıkça dolaylı olarak gelir durumunun artması ve annelerce daha güvenilir olduğu düşünülen ambalajlı suya ulaşmanın kolaylaşmasını akla getirebilir. Oysaki bu çalışmada, çocuğuna şebeke suyu veya diğer su tiplerinden veren anneler, bebeğinde su alımı sonrasında ishal veya kusma gibi sağlık sorunlarından hiçbiri ile karşılaşmadığını belirtmiştir. Musluk suyu kalitesi mükemmel olarak kabul edilebilecek ülkelerde bile ambalajlı su tüketimi son on yılda hızla artmaktadır. Bazı sağlık kaygıları ve musluk suyunun tadını

sevmeme ambalajlı su seçimine sebep olabilmektedir (19). Türkiye'nin farklı illerinde yapılan çalışmalara göre kişilerin içme suyu tercihlerini; "yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir seviyesi gibi sosyo-demografik özelliklerin yanı sıra tat, koku, sertlik, kalite, reklam, pazarlama ile içme suyu kaynaklarına ulaşılabilirlik" gibi birçok faktörün etkilediği gösterilmiştir. (20,21).

Bu çalışma sonucunda, annelerin bebeklerine ve çocuklarına genel olarak musluk suyu vermedikleri bulunmuştur. Çalışmanın yapıldığı Konya ilinde daha önce yapılan çalışmalar, musluk suyunun

içme ve kullanıma uygun olduğunu göstermiştir. Annelerin bebeklerine su tercihleri arasında güvenilir ve ucuz olan musluk suyu kullanımı teşvik edilmelidir. Bu konuda, eğitim ve çalışmalarla toplum bilinçlendirilmesine katkıda bulunulabilir. Ülkemizin diğer bölgelerinde de yerel yönetimler musluk suyunu "İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik"e uygun olarak kullanıma sunulmalı ve sonrasında suyun içme ve kullanıma uygun olduğu konusunda toplumu bilgilendirmelidir.

KAYNAKLAR

1. Topal S, Çınar N, Altınkaynak S. Süt çocukluğu döneminde beslenme. Düzce Üni Sağ Bil Enst Derg, 2016; 6 (1): 63-70.
2. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018_rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf, (Erişim Tarihi: 17.02.2020).
3. Infant and youngchild feeding. <http://www.who.int/topics/breastfeeding/en/>, (Erişim Tarihi: 17.02.2020).
4. Türkiye Beslenme Rehberi (TÜBER) 2015. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. 2019.
5. Anne sütüyle besleme tarihteki en ucuz ve etkili yaşam kurtarıcısıdır. <http://www.unicef.org.tr/basinmerkezidetay.aspx?id=2346>, (Erişim Tarihi: 22.02.2020).
6. Açık Y, Dinç E, Benli S, Tokdemir M. Elazığ ilinde yaşayan 0-2 yaş grubu çocuğu olan kadınların bebek beslenmesi ve anne sütü konusundaki bilgi, tutum ve uygulamaları. Türk Klin Pediatri, 1999; 8 (2): 53-62.
7. Güler Ç, Acar Vaizoğlu S. Çevre Sağlığı. In: Güler Ç, Akın L, eds. Halk Sağlığı Temel Bilgiler. II. Cilt. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları. 2012; 590-608.
8. Dietary Reference Intakes for Water, Potassium, Sodium, Chloride and Sulfate. Washington: The National Academies Press. 2004.
9. Kleinman RE. Pediatric Nutrition Handbook. 4th ed. Elk Grove Village, Illinois: American Academy of Pediatrics. 2004.
10. Skinner JD, Ziegler P, Ponza M. Transitions in infants' and toddlers' beverage patterns. J Am Diet Assoc, 2004; 104 (1): 45-50.

11. Ehiri, JE, Azubuike MC, Ubaonu CN, Anyanwu E, Ibe KM, Ogbonna MO. Critical controlpoints of complementaryfoodpreparation and handling in easternNigeria. Bull WHO, 2001; 79: 423-33.
12. Pelet R, Simuyandi M, Sarenje Baisley K, Kelly P, Filteau S, Clasen T. Drinking water quality, feeding practices, and diarrhea among children under 2 years of HIV-positive mothers in peri-urban Zambia Am J Trop Med Hyg, 2011; 85 (2): 318-26.
13. Demir LS, Altınay SB, Mutlu S, Can A, Boyraz YK, Uyar M ve ark. Konya ili Meram ilçesinde mavi tünel içme suyu projesiyle şebekelere verilen sulardaki iletkenlik, toplam sertlik, ve serbest klor düzeylerinin 2016 yılı değerleriyle karşılaştırılması. 3. Uluslararası Su ve Sağlık Kongresi. Kasım, 12-15, Antalya-Türkiye. 2019.
14. Heath AL, Tuttle CR, Simons MS, Cleghorn CL, Parnell WR. A longitudinal study of breast feeding and weaning practices during the first year of life in Dunedin, New Zealand. J Am Diet Assoc, 2002; 102(7): 937-43.
15. Giray H. Anne sütü ile beslenme. Sted, 2004; 13(1): 12-5.
16. Gür E. Anne sütü ile beslenme. Türk Ped Arş, 2007; 42 (Özel Sayı): 11-5.
17. Şatır G, Çelik M, Kemhacıoğlu M. Emzirme döneminde olan annelerin bebek besleme alışkanlıkları ve etkileyen faktörler. SDÜ Tıp Fak Derg, 2017; 24(3): 60-6.
18. Durduran Y, Uyar M, Boyraz YK, Demir LS, Tekin Ö, Şahin TK. Konya ili Meram ilçesine bağlı aile sağlığı merkezlerine başvuran kadınlarda içme suyu kullanım tercihleri. Turk Hij Den Biyol Derg, 2017; 74 (EK-1): 125-130.
19. Doria MF. Bottled water versus tap water: understanding consumers' preferences. J Water Health, 2006; (4): 271-6.
20. Tümer İkikat E, Birinci A, Yıldırım Ç. Ambalajlı su tüketimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Ankara ili Keçiören ilçesi örneği. Alinteri J Agric Sci, 2011; 21(2): 11-9.
21. Uzundumlu AS, Fakıoğlu Ö, Köktürk M, Temel T. Erzurum ilinde en uygun içme suyu tercihinin belirlenmesi. Alinteri J Agric Sci, 2016; 30(1): 1-7.